

objé, prehladí po premerzli pijači, ali če dobiva preledene ali s slano opadene piče.

Kdor hoče svojo živino imenovane bolezní obvarovati, se mora vsega tega ogibati.

Živini za to bolezen bolni se ne sme, dokler ne ozdravi, prav nič piče pokladati. Vse zdravila so zastonj, ako se živina s klajo sili; saj je lahko zapopasti, da boln in z razno sodergo nabasan želodec ne more zmagati novih kupov klaje! Mlačna, nekoliko z moko ali pa otrobi oblojena voda je bolnemu živinčetu najbolj tečna.

Praden zdravnik pride, naj se dá živini kuhane lanéne vode, v kateri se dvojne (Doppelsalz) ali grenke (Bittersalz) soli raztopí in živinčetu popiti dá. Vzame se namreč v ta cilj in konec dober maselj lanénega semena, ki se v štirih bokalih vode kuha, potem se ocedí in v ti vodi se raztopí pol funta ene ali druge popred imenovane soli; in te slane vode se bolnemu živinčetu vsako uro en polič dá. Brizglje ali klistire iz žajfnice in navadne kuhinjske soli vsako uro bolnemu živinčetu tudi dobro storé; zakaj prvo je, da se prav dobro očedi in blata in vetrov znebí; za tega voljo je tudi prav koristno, živini v ritnik s pooljeno roko seči in blato iztrebiti.

Gospodarske skušnje.

(Znamenja, iz katerih se dá starost živine spoznati). Zobje so pri mladi živini najgotoviši znamenje, zvediti nje starost. Tele pride po navadi z 2 sprednjima zoboma na svet in ima v 4 tednih vseh osem sprednjih zob. Od sedaj do osmega mesca se po bolj ali menj uglajenih ali odergnjenih zobeh lahko pozná, koliko je živinče staro, zlasti sta v osmem mescu dva srednja zoba krajša kakor drugi; od zdaj do osemnajstega mesca se malo po malo tudi drugi krajšajo, dokler niso vsi precej krajši in stojé čedalje bolj vsaksebi. Živinče pri dveh letih zgubi oba srednja zoba, namesti teh mlečnikov stopita dva druga stanovitna; v tretjem letu ima že stanovitne 4 zobe; v četrtem jih ima 6, in v petem letu pa vseh 8 zob; zdaj ima živinče vse stanovitne zobe. Zobje so pa še le v 6. letu vsi enako veliki. Kdor govejo živino dobro pozná, bo še njeno starost tudi za več let naprej iz zob lahko spoznal in sicer po tem, da se zobje če dalje bolj uglajajo in skrajšujejo, ker v devetem letu se druga zraven srednjih stoječa zoba, v poznejih letih pa tudi vsi drugi precej skrajšajo in nazadnje zopet tako vsaksebi stojé, kakor pri živini pri dveh letih. Tudi po rogovih se dá starost spoznati, ker so poverh dve leti čisto gladki, konec tretjega leta se napravi doli na rogu obroček, konec četrtega drugi in tako dalje. Ti obročki se dajo lahko s kake pilo tako čisto opiliti, da se celó nič ne vidi, in da se vsak, kdor le na te obročke gleda, potem lahko goljfa. Dve leti starim kravam, ki so bile že pri biku, se prične omenjeni obroček eno leto poprej; po tem takem se za eno leto starje kažejo, kakor so v resnici. Pri volih in bikih se pa ne dá starost tako lahko po rogovih spoznati, ker se ti obročki le po 5. letu prikažejo, pa še takrat ne po redu.

(Allg. Ztg. für Land- u. Forstwirthe.)

(Tudi krote so koristne). V vinogradih se nahaja dovolj merčesov, ki vinski terti veliko škode prizadevajo, h katerim prištevamo več plemen keberčkov, kateri radi, posebno čez noč, očesa vinske terte napadajo, in se potem v zemljo po pavcu globoko zarijejo. Te škodljivce zalezujejo, kakor je znano, po vinskih goricač najbolj krote; ktere jih zvečer, ko začnejo iz zemlje lesti, s svojim jezikom prav pridno lové. Ruget je eno tako krotó umoril, ki je eno uro popred v vinogradu take merčese lovila, in jih je najdel v njenem želodcu 30.

(La science pour tous.)

Za gospodinje kaj.

Virtemberžki tednik naznanja novo šego, perilo prati kakor je navadna v Elzasu in jo že leto in dan tudi v Hohenheimu in Štutgartu z velikim pridom posnemajo. Pri tem perilu ne potratijo ne toliko časa, ne dela, in tudi derv menj požgó, perilo ne terpi veliko pri mencanji in je pri tem belo kakor sneg. Perejo pa po ti šegi, ktere bo sleherna gospodinja vesela, tako-le:

„Skuha se 2 funta žajfe kakor močnik, prilije se 25 bokalov mlačne vode, k vsemu temu se pridá polna žljica terpentinovega cveta (Terpentinegeist) in pa dve žljici amoniakovca (Salmiakgeist); ta zmes se pretepe prav dobro s kako čedno metlico. V to žajfnico se dene potem perilo, kjer naj 2 uri leží, toda čeber se mora dobro pokriti, in potem se začne prati. Kadar je vse perilo oprano, se dene zopet v mlačno, potem pa v plavkasto vodo.“

Ta žajfnica se more dvakrat rabiti, če se le zopet sogreje, in ji pol žljice terpentinovca, ena žljica pa amoniakovca pridene.

Varite se mazačev!

Da le kovač podkev, ključar ključavnico, urar uro, suk nar sukujo in tako vsak drug rokodelec in umetnik take reči izdelovati zná, katerih se je učil in izučil, je vsakemu znano, in vsak pameten človek, če to ali uno potrebuje, gré k pravemu mojstru, ne pa k mojstru-skazu.

Le zdravnik utegne vsak cigan biti, mislijo nekteri in ne pomislijo, da še bolj umetno zložen kakor ura je zložen človeški život, v katerem se suče tavžent kolesic kaj tanko izdelanih in prečudno sklenjenih v umetno mašino, v kateri umerljivi telesnosti gospoduje še neumerjoča duša.

„Novice“ so že večkrat svarile bolnike, nikar ne pomóči iskati od ljudi, kateri niso izučeni in skušeni zdravniki, — al zmiraj je še treba novih opominov in zlasti ob časih, kadar se utegnejo nalezljive bolezní razširjevati po deželah, kakor se to rado godí ob časih vojske. Naj se bolniki v tacih boleznih svetov umnega zdravnika poslužujejo in ravnajo po postavah, ktere so za take bolezní dane, pa ne po svetu lažnjivih mazačev, katerih je posebno veliko v krajnski deželi, da bolnike v hromoto ali pa v naglo smert zapeljejo! Priprosti sami sebe in bedake goljufajo — prekanjeni lažnjivci pa še modre ujamejo.

Eden tacih mojstrov-skazov je neki rokodelec, ki se močno v zdravništvo, posebno s homeopatičnimi „kuglicami“ meša. Preteklo leto je neki ženi za njenega vodeničnega moža kamilčno vodo svetoval. Ker je pa Nemeč, in le slabo krajnsko govori, zraven pa še močno tobak šnofa, da ima zmiraj nos zamašen, da ga je težko zastopiti, je žena namesto „kamilčen tē“ zastopila „kobilčen tē“. Žena skuha tedaj kobilic (Heuschrecken) in daje kobilčno vodo možu piti. Mož je le z velikim premagovanjem ostudno vodo pil, ktera mu je bolj gori kakor doli lezla. — S takim premagovanjem tudi bolniki več tednov staro, smerdljivo „magnetizirano“ oselsko vodo pijejo, in v smert lezejo, zanemarjaje druge pravšne zdravila.

Še bolj nevarno je tako imenovane „Morisonove“ pilne in druge take po časnikih priporočane in za vse bolezní hvaljene zdravila jemati. Večidel si bolniki po ti poti škodo napravijo, ktera se ne dá več odverniti.

Naj bi tedaj ne bili dobri svēti le bob v steno!

Iz Teržiča.

Tomaž Pirc, zdravnik.

Zgodovinske reči.

Spisal P. Hicinger.

1.

Starinske najdbe.

Pri Trebnem v dolenski strani so se našle že mnogotere starine, o katerih je deloma Valvazor pisal, deloma